

DŮCHODOVÁ REFORMA

Penzijní letadlo

Jádrem reformy musí být zásada dobrovolného investování

Věhlasný harvardský profesor Gregory Mankiw, dnes nejčtenější blogger mezi profesory ekonomie na světě, napsal již v dubnu 1998 do časopisu Fortune článek s trefným názvem Velká pyramidová hra. Poukazuje v něm na to, že systémy průběžného financování důchodového systému splňují všechna kritéria hry zvané „letadlo“, jež je, pokud ji neprovozuje stát, ilegální aktivitou. Stejně jako v případě nechvalně proslulého Bernarda Madoffa (jenž si dnes odpykává ve vězení svůj stopadesátiletý trest za pyramidovou hru s téměř 5000 účastní-

Z dětí se nesmějí stávat noví účastníci krátkozrakých politických plánů

ky), nejsou vloženy prostředky nikde investovány, jen protékají systémem a jsou okamžitě vypláceny jiným „hráčům“. I naše české letadlo, jehož se musí účastnit miliony obyvatel, se pomalu blíží k tvrdému přistání, a celá generace obyvatel se v důsledku této politické hry dostává do velké existenční nejistoty.

Po letech se proto téma reformy penzí dostává na první stránky novin. A dokonce se zdá, že se rýsuje konsenzus stran české vládní koalice.

BATOLATA V DEFICITU

Naneštěstí to však vypadá, že se penzijního letadla nezbavíme. Politici nás nutí hrát dál, jen se chystají lehce změnit pravidla hry. Namísto 28 procent bude každý muset odvádět o trochu méně ze své hrubé mzdy (o tři až pět procentních bodů), a tuto „vyvedenou“ část bude investovat (zdá se, že povinně) do speciálně licencovaných penzijních fondů. Z toho část do „bezpečného státního fondu“, který prý bude „konzervativně investovat“ především do státních dluhopisů, a peníze povinně odvedené tak opět protěou systémem, nikde se neinvestují, a okamžitě se vyplatí jiným. Vzniká tak další letadlo, sice menší a reformní, ale letadlo. Podle expertů z NERV má povinné spoření do fondů výhodu „dobré makroekonomické predikovatelnosti“, ale je to hodnotou pro někoho jiného než pro makroekonomické strategie?

Ondřej Schneider z Univerzity Karlovy správně říká, že dnešní batolata tak po nás kromě pěkného dluhu zdědí systém,

který od nich během jejich života vybere, v průměru a bez započtení inflace, přes tři miliony korun na důchodovém „pojištění“, aby jim pak vyplatil důchody – opět bez inflace – ve výši 1,4 milionu! Není to skandální?

Do debaty o penzích, zahlcené střety o podobu jejich politického plánování, je nutné vnést zásadní argument proti politizaci otázky. V těchto dnech slavíme dvacet let od odstátnění cen, a my se stále nezbavíme o odstátnění důchodů, jedné z nejdůležitějších životních investic! Jak je možné, že se obáváme, aby za nás politici plánovali výrobu, a necháváme je plánovat naše důchody? Penze musejí být odpolitizovány a z dětí se nesmějí stávat noví účastníci krátkozrakých politických plánů. „Pyramidová hra přestrojená za systém sociálního zabezpečení“, jak ji nazval Mankiw, musí skončit. Kdo chce nakupovat za své peníze státní dluhopisy a věřit i po událostech poslední doby, že se jedná o bezpečnou investici, měl by mít možnost (a právo!) tak činit. Kdo chce na stáří investovat a zároveň věří (i po zkušenostech s úspěšností státního dohledu nad českými bankami) v prospěšnost takového dohledu, měl by mít možnost (a právo!) investovat do takovýchto státem licencovaných fondů. A analogicky kdo se chce na stáří zajistit investicemi do jiných aktiv, domácích či zahraničních, nemovitostí, zlata, umění apod., měl by mít možnost (a právo!) tak učinit.

JOSEF ŠÍMA
rektor vysoké školy
CEVRO Institut

SOUKROMÝ KONTRAKT

Ukončení centrálního plánování důchodů také zastaví nesmyslné debaty o tom, v kolika letech by lidé měli odčázet do důchodu a kdo by měl mít výjimku. Různost lidských osudů a životních situací představovaly od počátku problém pro lošné politiky a centrální politické rozhodování. Není žádný „průměrný spotřebitel“ ani „průměrně opotřebovaný pracující“. Každý jsme jiný a společnost, ve které žijeme,

by nám měla umožnit rozhodovat se podle naší konkrétní situace – co kupovat, co číst, kde a jak pracovat, kde se pojištit, kam investovat a kdy jít do penze. Veškeré tyto záležitosti by měly být produkty smluvního ujednání mezi člověkem a firmou (bankou, pojišťovnou, penzijním fondem apod.), jež mu danou věc dodává.

Reformy zbankrotovaných centrálních systémů jsou vždy obtížné. Utahování opasku se nelze vyhnout. Absolutně nutnou podmínkou k úspěšné reformě penzí je, aby se do starého systému nevtahovali noví „hráči“ a stávající „hráči“ bylo umožněno ze hry vystoupit, tedy opravdový opt-out. Nic takového ale dnešní reformátoři bohužel nenavrhují. ■